

Miloš Ivančič

Dolgoletni odgovorni urednik slovenskega programa Radia Koper – Capodistria Miloš Ivančič je začel pisati zelo zgodaj. Redno se je zaposlil leta 1973 kot novinar reporter. Pripravil in izvedel je ločitev in podaljšanje ter celovito prenovo programa.

Iskalci zlata: Časopisno potopisna reportaža iz leta 1968. Miloš stoji četrti z leve.

»Sem domačin, moji starši so iz Osapske doline, rojen pa sem v Trstu. Leta 1948 je bilo pri nas zaradi tržaške krize zelo hudo. Nuna, ki je v porodnišnici skrbela za rojstno knjigo, ni hotela vpisati ne imena Miloš in tudi ne priimka Ivančič. Iz koledarja je kar izbrala neko italijansko ime aktualnega svetnika in ga pripisala našemu poitalijančenemu priimku še iz časov fašizma, češ da se imena sužnjev ne da zapisati. So me pa s tem imenom krstili v naši vaški cerkvi. Ko je čez dobro leto moja mama skupaj z mano prebežala iz Cone A v cono B takratnega Svobodnega tržaškega ozemlja, so naju, ko sem imel trinajst mesecev, pripravili v koprskem zaporu. Osnovno šolo sem deloma obiskoval v Ospu, deloma v Dekanih. Ker smo se vmes preselili v Koper, sem se eno leto vozil v šolo iz mesta na vas. Oče je v tistih letih zbolel in nisem mogel v gimnazijo, temveč v šolo, ki bi mi dala takoj poklic. Odločil sem za srednjo ekonomsko šolo. V osnovni šoli sem pisal pesmi in sodeloval pri urejanju časopisa Modri val, na srednji šoli pa Vala. Torej ni zgolj slučaj, da sem leta 1992 naš novi dopoldanski program, s katerim smo nadomestili prenose Vala 202, imenoval Modri val Radia Koper.«

V srednji šoli je začel leta 1966 sodelovati z dopisništvom Dela, ki je bilo v Kopru zelo močno. Vodil ga je novinar Gustav Guzej, ki je bil mentor številnim dobrim novinarjem. V Ljubljano je šel študirat novinarstvo in se sam preživljal. Tu je pomagal v uredništvu Dela, pisal pa je tudi v razne druge časopise, za revijo Antena in Stop, kjer so dobro plačali.

Ustanavljanje Radia Študent

Radio Študent je začel delovati leta 1969, pri tem so bili še posebej dejavni Primorci. »To so bili časi študentskih nemirov, ki so iz Francije zajeli tudi nas. Na Radiu Študent sem delal samo prvo leto po ustanovitvi. Bil sem prvi akreditirani novinar Radia Študent v

tedanji slovenski skupščini in imel dostop do vseh gradiv tako kot novinarji drugih hiš. Na Študentu so bili zelo nizki honorarji, zato sem težil v redakcije, kjer se je dalo kaj več zaslužiti.« Miloševi starši mu med študijem niso mogli kaj dosti gmotno pomagati. Ker se v svoji mladosti niso želeli prikloniti fašizmu in vključiti v italijanske šole, so ostali neizobraženi in revni. Dobro plačana in odgovorna dela pa so po vojni dobili prišleki, za domačine so ostala fizična dela. »Živel smo v con B Svobodnega tržaškega ozemlja. Naša dolina je bila praktično z dvema mejama odrezana od sveta. Edini prehod v Koper je bil čez hrib Tinjan, tako da so se ljudje iz Ospa množično izseljevali. V Kopru je šlo boljše.«

Iz tega obdobja je Miloš napisal veliko zgodb, ki govorijo predvsem o hrani in revščini v njihovi vasi. »Tudi med študijem, ko sem delal na Radiu študent in nisem mogel preživeti od njihovih honorarjev, sem moral služiti celo v nočni izmeni v Energoinvestu v Črnučah, kjer so izdelovali velike transformatorje, sčasoma pa sem začel sodelovati z Radiom Ljubljana in Radiom Koper – Capodistria. Večjih težav s politikom v času študentskih nemirov nisem imel, čeprav sem bil vseskozi član revolucionarnega vrenja.«

Navzkrižja z mentorjem diplomske naloge.

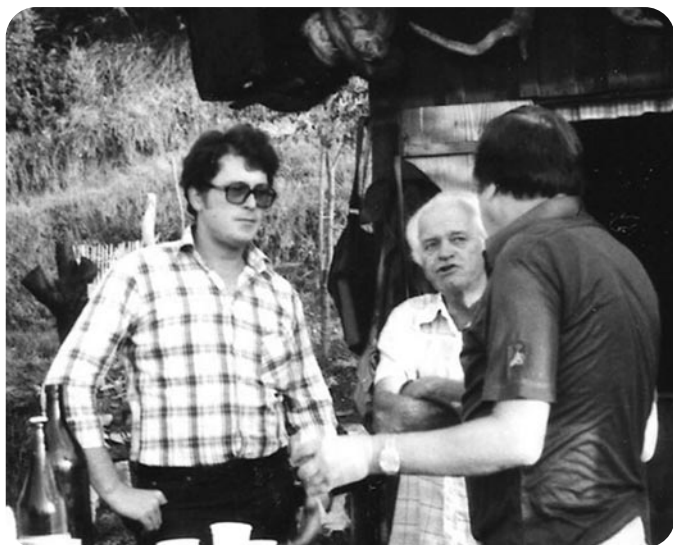
»Na Radio Ljubljana sem prišel na povabilo takratnega direktorja Milana Merčuna, ki nam je na fakulteti predaval o radiu. Delal sem v turnusu dnevno informativnega uredništva z Maco Švabič, Sandijem Frelihom, Štefanom Kutošem, pozneje pa sem odšel v

nternetna stran RK-C iz leta 1996.

Koper, preveč me je vlekel domov. Na FSPN sem diplomiral na temo Radio Koper, navkljub temu, da sem prišel navzkriž z mentorjem. V diplomski nalogi, s katero sem raziskal in razkril fenomen uspeha koprskega radia, sem predlagal, da se takratni dvojezični program, ki je bil pretežno italijanski, loči na dva programa,

slovenski pa razširi v celodnevni obmejni in manjšinski program. Mentor, ki pa je bil nosilec republiškega predloga nove mreže lokalnih radijskih postaj, pa je naš program videl le kot enega izmed lokalnih radijev.«

Miloš, Miro Kocjan in Frenk Mele leta 1980.

Tedanjemu direktorju Radia Koper - Capodistria Miru Kocjanu, ki je že razmišljal o novih oddajnikih, so Miloševе zamisli ugajale, zato ga je hitro postavil za urednika, ki naj pripravlja novi slovenski program na ločenih frekvencah. Leta 1977 je Miloš postal urednik slovenskega uredništva. Dve leti kasneje, ko je slovenski program dobil nove frekvence in lastno oddajniško mrežo, je bil imenovan za prvega odgovornega urednika tega novega programa. »Sestavljen je bil iz razširjenega in povsem prenovljenega lastnega programa, prenosov izbranih pasov Vala 202 ter prvega in tretjega programa Radia Slovenija. Vloga Radia Koper kot čezmejnega Primorskega radia je dodatno okrepil tudi studio v Novi Gorici.«

Miloš Ivančič je kot odgovorni urednik k sodelovanju povabil tudi slovenski program Radia Trst, ki je del italijanske državne radiotelevizije. Radio Koper in Radio Trst A sta začela skupaj pripravljati niz oddaj, katerih cilj je bil združevati ljudi z obeh strani meje, od katerih sta se še ohranili Radijsko martinovanje in Naš športnik.

V programih Radia Koper pogumne odločitve

»Skupni program za poslušalce onstran meje lahko opravljajo le ljudje, ki živijo tam in dihajo s prostorom. Zavzemal sem se za demokratizacijo programa, oddaje v živo in odprte telefone, ne glede s katere strani meje prihaja klic. Bili smo med najbolj pogumnimi v Slovenji. Prvo vodeno oddajo in Radijski dnevnik smo pripravljali že leta 1976.«

Leta 1979, ko so izpeljali ločitev slovenskega in italijanskega programa, je postal prvi odgovorni urednik tega programa. »Oblikovali smo ga s kombinacijo lastnih oddaj in prenosov ter izbranih oddaj Radia Slovenija. Zvečer smo na ukv omrežju predvajali tudi tretji radijski program Radia Ljubljana. Menil sem, da sta Trst in Gorica tako pomembni mesti, da bi marali dobiti tudi ta zahtevnejši nacionalni kulturni program. Program smo izvajali v živo, imeli smo intervjuje tudi z duhovniki, skratka težili smo za demokratizacijo programa. To je bilo več ali manj tudi nujno, saj so

bili tukajšnji ljudje ves čas pod vplivom italijanskih medijev. Pri uredniškem delu smo se posvečali specifičnemu našemu obmejnemu prostoru in Slovencem na obeh straneh meje. S Filibertom Benedetičem, ravnateljem Radia Trst, smo po ločitvi programov na Radiu Koper leta 1979 začeli sodelovati, kar je bilo prej za obe strani malo sporno. Pripravili smo skupne javne radijske oddaje, tudi radijsko martinovanje in javne radijske kvize, denimo o Primožu Trubarju, na katerih so se srečevali srednješolci z obeh strani meje. Zakaj javne prireditve, zato da se ne družimo samo preko etra, ampak tudi osebno spoznavamo na družabnih srečanjih.

Žal je to sodelovanje po osamosvojitvi precej uplahnilo, kar me moti, saj sem človek tega prostora, Istran in Tržačan po rodu. Naše oddaje so bile zelo zanimive tudi za Radio Ljubljana in dobro poslušane, čeprav so bile verjetno še bolj priljubljene glasbene, kot npr. Made in Itay.«

V prejšnjih časih se je Miloš znašel tudi v disciplinskem postopku, ker so v radijskem dnevniku poročali o možnosti, da se koprskemu Tomosu lahko zgodi stečaj. »Šlo je, seveda, za ustrahovanje ali discipliniranje mladih, ki so si preveč upali. Še hujše pritiske sem pa doživel po osamosvojitvi, ki se mi je iztekal tretji mandat odgovornega urednika. Nekatere je motilo celo to, da sem dobil od takratnega ministra za informiranje posebno zahvalno pismo za vodenje programa med slovensko vojno in da sem leta 1992 uspešno izpeljal projekt celodnevnega programa.«

Dan prej

»Marsikaj smo si upali. Celo dogodke z Roške ceste smo neposredno prenašali, čeprav jih Radio Ljubljana ni. Preprosto smo se priključili na Radio Študent in prenašali dogajanje. Vojno programsko shemo v času osamosvajanja Slovenije smo v regionalnem centru v Kopru začeli dan prej, ker so se dogodki na Primorskem odvijali prej kot drugod po Sloveniji. Takrat smo bili najbolj poslušani radio, bili smo servis za ostale medije. Za to sem moral sprostiti novinarja, da je lahko servisiral novinarje dopisnike, ki so delali v Kopru in posredovali informacije kolegom v Trstu. Program so neposredno, v živo, vodile novinarke in novinarji, ki so se izmenjavali praktično ves čas vojne.«

Pogovor ob ločitvi programov RK - C 1979.

Leta 1992 je Miloš kot odgovorni urednik Radia Koper, skupaj s številnimi prizadevnimi novinarji v uredništvu, ki ga je vodil, podaljšal slovenski program. Le ta je postal celodnevni in samostojni s shemo, ki je ohranila dobro poslušnost še do današnjih dni. Dopoldanski prenos Vala 202 so zamenjali z lastnim kontaktnim programom Modri val Radia Koper.

Pol leta po tem, ko je izpeljal novi celodnevni programa so ga po izteku tretje mandatne dobe odgovornega urednika postavili na eno najnižjih delovnih mest z nazivom novinar, vendar z opisom del in nalog računalniškega operaterja. Začel je iskati novo službo, a se je premislil in se ni predal. »Že prej so začeli v Italiji razprodajati oddajniško mrežo našega radia in televizije. Veliko se je govorilo, da bodo ta naš radio razkosali, razprodali in privatizirali in temu sem se uprl.«

Že leta 1996 je naredil prvo internetno stran Radia Koper in prvo interaktivno računalniško oddajo Radionet. Napisal in izdal je tudi priročnik o uporabi računalnika. Ob vsem tem je vseeno pripravljaval tudi druge novinarske vrstvi. »Opazil pa sem, da so nekatere posebej motili moji komentarji, nekateri politiki pa so me začeli šteti

Torta ob 10 letnici celodnevnega programa na RK-C v slovenščini leta 2002.

med svoje. Tudi zato sem se vrnil k svojim Istranom, Primorcem, in začel delati najprej reportaže o izpraznjenih vaseh, potem pa javne radijske oddaje, s katerimi sem jim obujal zavest in pomagal presegati meje. Plačni razred smo mi kasneje popravili, saj po odmevih na oddaje Abitanti so v Istri, Vrnimo se v Zanimigrad in podobnih, jim ni ostalo drugega. Z nekaterimi oddajami sem v prazne vase pritegnil več tisoč obiskovalcev, v Topolovcu pa sem spodbudil celo obnovitev najvišjega zvonika v Istri.«

Leta 1997 je ponovno kandidiral za odgovornega urednika. »Dobil sem dvaindvajset glasov podpore in dva proti. Zato je takratni direktor radijskih programov razpis razveljavil in objavil novega, ker naj bi jaz izhajal iz prejšnje garniture. Čeprav so novega odgovornega urednika izbrali po novih kriterijih, so me vseeno postavili za urednika programa oziroma urednika uredništva regionalnega programa. Žal je bilo moje vztrajanje na temeljih profesionalnega radia in na izvorni vlogi našega programa, kot manjšinskega in obmejnega, ne pa programa primorskih občin, še manj pa dopisništva Radia Slovenija, za nekatere zelo moteče in so me začeli izrivati iz vodstva. Najbrž je nekatere še najbolj motila moja pokončna drža.«

V arhivu Radia Koper je še ogromno oddaj

Ob uredniškem delu je Miloš Ivančič pripravljaval različne novinarske oddaje, zadnja leta pa najraje reportaže in intervjuje raziskovalnega značaja. Ob njegovem odhodu v pokoj je bilo v arhivu shranjenih najmanj dvajset oddaj o zgodovini in ustvarjalcih Radia Koper, pa še nekaj več javnih radijskih oddaj, dvesto petdeset kratkih reportaž, dvesto daljših oddaj v nizu Slovenci ob meji in približno toliko trideset minutnih oddaj Primorski kraji in ljudje, čeprav so jih nekoč veliko brisali zaradi varčevanja s trakovi. V njih je kot avtor odkrival manj znano zgodovino in posebnosti domačih krajev s pričevanji ljudi iz različnih življenjskih okolij. Posebej odmevne so bile oddaje o primorskih izgnancih in beguncih, o fojbah, borbah in tigrovcih, internirankah, primorskih pevcih in glasbenikih. Polovica oddaj je bila posneta na oni strani meje. Za svoje delo je Miloš Ivančič prejel številna priznanja in nagrade.

Miloš je bil v mladosti veslač in se je navadil garaškega in timskega dela. Kljub delu in obveznostim je vedno našel čas za razne druge dejavnosti, zelo rad je pomagal vaškim društvom, dvakrat je vodil aktiv novinarjev in bil celo predsednik koprškega pihalnega orkestra. Ves čas službovanja je bil zelo dejaven tudi na ravni zavoda. »Dvanajst let sem hodil v Ljubljano na kolegije direktorjev radijskih programov, osem let sem bil vabljen tudi na širši kolegij generalnega direktorja, pomagal sem voditi nekdanji najvišji organ zavoda, Skupščino RTV Ljubljana, in se za našo hišo boril na raznih razprtijah nekdanje JRT. Leta 1989 sem prejel plaketo RTV SLO za zasluge pri razvoju RTV v Sloveniji.« Leta 2000 je napisal tudi priročnik Radio kot Radio Koper, ki je zanimiva podlaga za delo novinarjev. Mogoče ga bo kdaj izdal tudi v knjižni obliki.

Krivica pri prevedbi

»Pri prevedbi v nov plačni sistem ob prehodu v plačni sistem javnega sektorja leta 2008 sem bil razporejen celo za devet nižjih plačnih razredov. Nižje nisem mogel pasti, kar me je zelo prizadelo, pa ne samo to, še bolj odnosi, ki jih je ustvarjalo novo vodstvo. Starejši novinarji smo bili razporejeni nižje kot najmlajši, kar se mi je zdelo sramotno za tako institucijo, ki druge uči morale. Sem pa zadovoljen, da so moje oddaje pustile en pečat. Še danes, ko sem leto dni v pokoju, me je pred kratkim nekdo iskal, ker me je želel osebno spoznati. Marsikdo me še vedno sprašuje o oddajah, ki jih ne sliši več. Z Radia Koper sem odšel v pokoj skrajno razočaran, ker niso priznali vrednosti mojega dela, še bolj pa zaradi slabih medsebojnih odnosov. Imel sem občutek, da me želijo nekateri namerano prizadeti. Naposled sem močno zbolel, zdravili so me tudi zdravniki, ki so radi poslušali moje oddaje. Kljub temu sem ves čas tudi pisal.«

Miloš Ivančič ima številne konjičke in ostaja predan svoji zemlji. Ohranil je še nekaj štirideset let starih trt in osemdeset let starih oljk, pod Mišjo pečjo pa je za vnuke zasadil nov oljčnik. Veliko se ukvarja s pisanjem, napisal je vrsto pesmi in zgodb, ki v obliki basni govorijo o človeških značajskih lastnostih, a jih v zbirki še ni objavil. Aprila 2011 je izšla njegova knjiga Peruti tržaškega aborigina, ki govori o pretresljivi in ustvarjalni življenjski poti tržaškega Slovenca. Sedaj pripravlja novo o primorskih Slovencih, ki so morali zapustiti svoj dom, posebno je predan faktografskemu zbiranju in urejanju. Karkoli je storil ima dokumentirano, kar je zelo priročno za objavo.